

Wojciech Chudziak, Małgorzata Grupa, Jerzy Olczak

Jedwabno, gm. Lubicz, woj.
toruńskie. Stanowisko 1

Informator Archeologiczny : badania 21, 147-148

1987

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach
dozwolonego użytku.

5/ mapą gruntów w cięciu poziomym na rzędnej 0,5 m n.p.m. w skali 1 : 1000

Mapy te wykonano w oparciu o 145 sondowań geologicznych.

Sondowania i ich analiza wykazały, iż spąg warstwy kulturowej zalega na rzędnych od -1,1 m p.p.m. do 0,1 n.p.m. W niektórych partiach omawianego terenu, szczególnie we wschodniej części polderu I, występują dwa poziomy warstwy kulturowej przedzielone warstwą mułu. W części północnej obu polderów warstwa kulturowa nie występuje, natomiast w glebie spotyka się często pojedyncze fragmenty kości i bursztynu i ceramiki. Można przypuszczać, iż w strzbie tej warstwa kulturowa została zniszczona przez orkę i procesy glebotwórcze. Nie jest wykluczone, iż może pojawiać się ona tutaj lokalnie w postaci soczewek, lecz na pewno brak jej ciągłości na tym obszarze.

Jak zaznaczono powyżej, deniwelacje spągu tej warstwy sięgają 1,2 m. Należy sądzić, iż osadnictwo pojawiło się początkowo na terenach położonych wyżej i w ślad za ustępującym zbiornikiem wodnym zajmowało kolejne, coraz to nowe, osuszone obszary. Generalnie można stwierdzić, że najpierw zajęto obszary północno-wschodnie, a następnie stopniowo postępowano w kierunku południowo-zachodnim. W związku z powyższym najstarszych śladów osadnictwa należy szukać na wyniesionych terenach stożku napływowego w okolicach koryta cieku i północno-wschodniej części polderu I, zaś śladów najmłodszych na peryferiach południowo-zachodnich.

Badania będą kontynuowane.

JEDWABNO, gm. Lubicz
woj. toruńskie
Stanowisko 1

Uniwersytet Mikołaja Kopernika
w Toruniu
Instytut Archeologii i Etnografii
Zakład Archeologii Średniowiecza
i Czasów Nowożytnych

Badania prowadził mgr Wojciech Chudziak /autor sprawozdania/ przy współudziale mgr Małgorzaty Grupy pod naukowym kierownictwem doc. dr Jerzego Olczaka. Finansował NKZ w Toruniu. Drugi sezon badań, Grodzisko /IX-XII w./ oraz osada otwarta /VII-XII w./.

W ramach tematu "Osadnictwo Ziemi Chełmińskiej w okresie wczesnośredniowiecznym" kontynuowano badania wykopaliskowe w celu weryfikacji dotychczasowych ustaleń dotyczących wczesnośredniowiecznego zespołu osadniczego.

S r o d z i s k o

W celu korelacji przestrzennej najstarszych warstw osadniczych na majdanie ze stratygrafią wału oczyszczono południowy profil zachodniej partii wału zniszczonej w wyniku silnego podmywania przez wody meandrującej Drwęcy. Stwierdzono istnienie układu stratygraficznego o ponad 8-metrowej miąższości. Na majdanie, w odległości około 7 m od podstawy wału odkryto domostwo o długości 400 cm, zagłębione na około 100 cm w piaszczystym podłożu. Chronologię domostwa określono na podstawie materiału ceramicznego na 2 połowę X w. Odstonięto tu również co najmniej trzy poziomy osadnicze grody datowane od 2 połowy X do końca XII w. Ponadto stwierdzono dwie fazy użytkowe wału. W pierwszej fazie piaszczysty nasyp jądra wału wieńczyła liże nie określona dotąd konstrukcja drewniana. Ślady odkryto w postaci warstw spalenizny oraz licznych węgli drzewnych. W następnej fazie piaszczyste jądro wału zostało nadasypane do wysokości 4 m. Bezpośrednio u jego podstawy zarejestrowano ponad 2-metrowej szerokości konstrukcję drewnianą w układzie przekładkowym oraz grubą warstwę spalenizny i węgla drzewnych pochodzących zapewne z konstrukcji drewnianej licującej od wewnątrz piaszczyste jądro wału.

Badania przeprowadzono również w obrębie nieckowatego obniżenia wału, w miejscu domniemanej bramy wjazdowej. Dzięki odwiertom uzyskano przekrój stratygraficzny, co pozwoliło stwierdzić, że mamy

tu do czynienia ze zniszczoną partią wału. Przekop przez wał został wykonany zapewne w okresie późnego średniowiecza w celu uzyskania dogodnej, ze względów obronnych, konfiguracji terenu dla zbudowania na wale obiektu, na którego ślady natrafiono w badaniach w 1978 oraz 1986 r. Na podstawie odwiertów uzyskano przekrój stratygraficzny fosi, stwierdzające że była to fosa typu suchego.

O s a d a

Założono 3 sondże o łącznej powierzchni 30 m², w których odkryto 9 obiektów oraz kilkanaście negatywów postępowych. Zarejestrowano m.in. 1/ podłużnie owalny, w przekroju nieckowaty obiekt o długości około 2 m, w wypełniku którego wystąpiła ceramika wyłącznie ręcznie lepiona, przykrawędnie obtaczana, wykonana z gliny o grubo- i średnioziarnistej domieszce tłuczni, oraz 2/ owalną jamę wędzarską /110 cm/, w przekroju cylindryczną, nieckowato rozszerzającą się w partii spagowej, w wypełniku której znaleziono łuski rybie oraz ceramikę częściowo obtaczaną, wykonaną z gliny o średnioziarnistej domieszce piasku i tłuczni. Materiał ceramiczny pozwala datować osadę od VII-XII w.

Badania na osadzie będą kontynuowane.

JĘGLINIEC, gm. Szypliszki
woj. suwalskie
Stanowisko 1

Państwowe Muzeum Archeologiczne
w Warszawie

Badania prowadziła mgr Grażyna Iwanowska. Finansowało PMA w Warszawie. Cztery sezon badań. Grodzisko wczesnośredniowieczne.

Badania wykopaliskowe, prowadzone na powierzchni 57,5 m², miały na celu dalsze rozpoznanie północnej części majdanu. W partii południowej kontynuowano eksplorację dwóch wykopów, o wymiarach 3,5 x 5 m i 2,5 x 7 m. Odsłonięto drugą warstwę bruku kamiennego, umacniającego majdan. Zajmowała ona powierzchnię około 15 m², lecz tylko partie południowe miały zwarty charakter. Pod nią wystąpiły jeszcze pojedyncze kamienie, związane z brukiem. Znalaziono kilka ułamków ceramiki wczesnośredniowiecznej, kilkadziesiąt fragmentów kości zwierzęcych, żelazną tulejkę grota strzały oraz żelazną ostrogę z zaczepami płytkowymi i długim bodźcem, datowaną na XI w.

W kolejnych dwóch wykopach, usytuowanych na północny zachód od ww bruku w przywałowej części majdanu, kontynuowano eksplorację rozpoczętą w roku ubiegłym. W jednym z nich /o wymiarach 2 x 5 m/ zarysowały się dwa obiekty. Pierwszy szerokości około 0,80 m miał postać owalnego zaciemnienia. W jego wypełniku wystąpiły ułamki ceramiki, polepy, kości zwierzęcych oraz węgla drzewnego. Drugi obiekt, półkolisty o średnicy 1,80 m, wchodził w zachodni profil wykopu. W jego obrębie oraz w sąsiedztwie znaleziono żelazny grot strzały, 2 szklane paciorki oraz 95 drobnych przedmiotów brązowych /m.in. 3 krzyżyki, w tym jeden zdobiony idtą emalią/. Wystąpiło również kilkanaście ułamków ceramiki, kości zwierzęce oraz 2 fragmenty ludzkiej czaszki.

W drugim wykopie /o wymiarach 2,5 x 5 m/, sąsiadującym z poprzednim, przy eksploracji świadka szerokości 0,30 m, pozostawionego w poprzednim sezonie znaleziono 2 szklane paciorki, w tym 1 ze złotą wkładką oraz 81 wyrobów z brązu - fragmenty drutów, kółka, pierścienie, zawieszki, kawałki bransolet. W wykopie przy profilu północnym uchwycono również fragment większego obiektu w postaci półkolistego zaciemnienia o średnicy 1,10 m. W jego otoczeniu wystąpiły nikiłe ślady spalenizny, nie mające jednak charakteru obiektów postępowych. Materiał odkryty w wykopie obejmuje około 60 fragmentów kości zwierzęcych, 16 ułamków ceramiki wczesnośredniowiecznej i z okresu wędrowań ludów, 3 żelazne groty strzał oraz 19 przedmiotów brązowych. W ten sposób ilość zabytków wydzielonych, uzyskanych w ciągu 4 lat badań na majdanie grodziska, wynosi obecnie 750 sztuk. Są to przede wszystkim drobne wyroby brązowe /683, w tym 9 przedmiotów zdobionych idtą emalią/, nieliczne żelazne /15/, 17 szklanych paciorków oraz 9 zabytków wykonanych z jasnego metalu.

Tegoroczne prace nie pozwoliły na uściślenie datowania badanego obiektu w stosunku do poprzednich ustaleń /X-XIII w./. Potwierdziły natomiast wcześniejsze obserwacje, dotyczące charakteru dużej części materiału zabytkowego, stanowiącego prawdopodobnie surowiec do produkcji wyrobów brązowych.